

Biskop Atle Sommerfeldt:

VISITASPREKEN KRÅKERØY SOKN

”JESUS VIL OG KAN”

Krårerøy kirke // 13.oktober 2019 // 18.søndag i åpenbaringstiden

Salme 38,10-16 // 1Joh 4,11-16 // Mark 1,40-45

Folkehelseinstituttet melder at 2,1 millioner mennesker er utsatt for potensielt helsefarlig støy i Norge. Det regnes som et av de største miljøproblemer våre. Men vår generasjon lever ikke bare i fysisk støy. Ingen tidligere generasjon har mottatt så mange impulser i lys, bilde og skrift som vi som lever i dag. Mengden av inntrykk gjør det nødvendig å sile og velge hva vi skal ta inn og gjøre til vårt eget.

Noe er det en glede å ta inn. Lyden av ospetrærnes skjelving og bølgenes slag er det fint å ta inn og leve i. Vakker musikk gir oss glimt av himmel på jord. Våre nærmestes lyder setter vi pris på og bildene fra barn og barnebarn og venner beriker hverdagen. De minner oss om at Gud skapte oss til å leve sammen, og at vi alle skylder alle vår eksistens til et annet menneske. Våre første leveår er vi helt avhengig av at det finnes andre mennesker og fellesskap som tar seg av oss og gir oss livskraft og livsretning. Vi er ikke alene, vi kan ikke overleve alene, vi kan ikke skape oss selv og våre liv.

Men utfordringen når barnet vokser opp, og i vår tid langt tidligere enn før, er å sortere og velge blant alle inntrykkene. Uten slik sortering vil vi synkne hen i en pøl av lyd og inntrykk og ikke få puste. Vi må utvikle begrensede strategier for å håndtere hverdagen.

I vår tid ser vi en sterk tendens til at mennesker trekker seg tilbake til det kjente og de nærmeste for å overleve tidens massive inntrykksinvasjon. Vi overlever ved å avvise inntrykk fra dem vi ikke kjenner eller ikke liker eller som truer vår livsform, er annerledes og ikke lar oss nyte «privatlivets fred». I takt med økt velstand er det tilsynelatende ikke lenger nødvendig å være avhengig av andre mennesker og et fellesskap. Alle kan oppnå det de ønsker, bare en vil nok, hevdes det. Så tidlig som mulig må en imidlertid prestere på øverste hylle for å lykkes i kappløpet mot toppen. I den kampen er en overlatt til seg selv. Andre mennesker blir ikke en samskaper, men en konkurrent. I Norge er det kristne og humanistiske verdigrunnlaget enda så sterkt at fellesskapet fortsatt tar ansvar for alle. Men det er ingen selvfølge, og den globale medievirkelighetens idoldyrking gir oss ikke mye hjelp.

Men av og til når inntrykkene vi ikke liker igjennom til oss, også når de er ubehagelige og uønsket. En gutt på en badestrand i Hellas som ikke nådde tryggheten bortenfor krig og død, hvalen som døde i vår skjærgård full av vårt eget plastavfall, en sekstenåring som med dirrende stemme anklager verdens statsledere for å ta fra henne og hele hennes generasjon fremtiden, en gråtende jøde utenfor en synagoge i Tyskland og en rystet muslimsk mann utenfor en moske i Bærum. Eller de mange uføre utenfor arbeidslivet og den ensomme studenten som bare finner trøst i Fredrikstads yrende natteliv. Få makter å ta alt vi ser innover seg.

Da er tilbaketrekning til egen sfære en måte å overleve på. Men det er en kort vei fra en nødvendig tilbaketrekning, og en tilbaketrekning som uttrykk for likegyldighet, kynisme eller apati.

Da fører vår tilbaketrekning til de andres utestenging og naturens ødeleggelse. Det er disse «andre» vi hørte rope ut sin livsklage i Salmenes bok:

«Venner og de som står meg nær, holder seg borte fra min plage, mine nærmeste holder seg på avstand... hjertet hamrer, kraften svikter, selv lyset i øynene har forlatt meg». Slik lyder det fra den gamle salmen i den hebraiske bibelen, i en desperat lengsel etter at Herren kan – det stoler salmisten på: «mitt sukk er ikke skjult for deg» - og vil komme og svare.

Hovmod er en av de klassiske dødssyndene og er uttrykk for overdreven forfengelig og stolthet, og kjennetegnes av nedlatenhet mot andre og forakt for svakhet. I følge forfatteren Dag Solstad er nettopp hovmod en av vår kulturkrets fremste kjennetegn, troen på at vi er sivilisasjonens kransekaketopp og kan mestre enhver utfordring med kunnskap og innsats, hvis vi bare vil. Du kan, men mangler du vilje, går det ikke. Tilliten til egen kraft skal visstnok overvinne alle hindringer.

Men det er jo ikke sant! Slik er det ikke! Vi hører og ser det hver eneste dag i andres liv – og hvem av oss gjenkjenner ikke en opplevelse av fortvilelse, maktesløshet og utenforskap også i våre egne liv? Vi kan ikke alt vi vil. Og vi vil ikke alt vi kan. Hovmod gir ikke livshjelp til noen. Hvis Solstad har rett, gjennomlever vi en sivilisasjonskrise ingen av oss er uberørt konsekvensene av.

Den spedalske i dagens fortelling om Jesus viser oss kristentroens innerste kjerne, helt annerledes enn hovmodets kultur. Kjernen er ikke det avanserte tankeunivers – selv om kristendommen kan by på det også. Det er ikke et sett med leveregler - selv om vi gis gode leveregler i Jesu etterfølgelse. Det er ikke hjertets overgivelse – selv om hengivenhet til Gud er en berikelse for mange.

Den spedalske viser kristentroens innerside ved i all enkelthet og all eksistensiell dybde å vise tillit til at Jesus kan hjelpe ham hvis han vil. Den spedalske kunne jo ikke med sin beste vilje selv overvinne sin sykdom som førte til utenforskap, fattigdom og ensomhet.

Kristentroens innerside er ikke hovmodets tillit til at hvert menneske kan make alt, men tillit til at Gud, Den treenige, kan og vil vise «inderlig medfølelse» når vi er maktesløse og fortvilede. Det er tillit til at Gud vil gi oss fellesskap i tid og evighet og håp om en annen fremtid. Gud vil aldri la oss stride livets kamp alene. Vi kan ha tillit til at ikke noe av det som rammer oss kan rive oss ut av Guds kjærlighet i Jesus Kristus. For Gud er kjærlighet, som vi hørte fra Johannes brev, og Jesus har vist oss hva det innebærer.

Dette er innersiden i kirkens budskap om Jesus, om hans liv, død og oppstandelse. Jesus viser oss i møtene med fortvilede, sårede og ekskluderte at Gud er kjærlighet og har inderlig medfølelse med oss. Mens datidens kultur ekskluderte de sårbare og fattige, viser Jesus at Gud hele tiden handler annerledes. Jesus viser alltid medfølelse med den som lider, den som kjemper og den som opplever Gud langt borte. Det er den som strever og har tungt å bære Jesus inviterer og reiser opp til frimodighet og fremtid.

Det er to særpreg ved den måten Markus forteller om dette møtet mellom Jesus og den spedalske.

Det ene er at i noen av de eldste håndskriftene står det ikke «inderlig medfølelse», men Jesus ble «beveget av raseri». Det høres annerledes ut, men er ikke et annet innhold. Den inderlige medfølelsens andre side er oppriktig raseri over dem som har brakt mennesker i lidelse, utenforskap og fortvilelse. I kapitlet som følger forteller Markus en serie fortellinger om hvordan Jesus konfronterer det religiøse lederskapet når de holder mennesker nede og ute. Et hellig raseri i møte med ondskap, likegyldighet og undertrykkelse kan være en annen måte å uttrykke Guds kjærlighet til mennesker og natur på.

Det andre er den merkelige oppfølgingen helbredelsen får, både hos Jesus og den helbredede. Jesus ber ham om å ikke fortelle om handlingen, men at han skal vise seg for prestene og utføre de omfattende, stigmatiserende og kostbare ofringene som loven i 3. Mosebok påbød. Det bemerkelsesverdige er at mannen ikke følger Jesu strenge tale. Han er ulydig og forteller om helbredelsen til alle, og det står ingenting om at han viste seg for prestene.

Dette er derfor også fortellingen om hvordan Jesus frigjør og reiser opp alle slags mennesker og folk til myndighet og selvstendighet. Jesus refser ikke den spedalske. Tvert om blir den spedalske en del av det som fortelles i de første kristne menighetene om hva Jesus gjorde med mennesker. Han frigjorde dem fra tvangen til takknemlighetsoffer til Gud og myndiggjorde dem til å fortelle om Jesus til andre og til alle folkeslag. Den spedalske sprenger Jesu begrensinger til den jødiske samtiden og peker frem mot kirkens universelle og globale fellesskap av **ydmøye og myndige mennesker**. Det nye Gudsfolket består av mennesker som er ydmøye og har tillit til Gud, og myndige fordi Gud utruker oss til å tørre å vise medlidenhet og raseri over dem som holder mennesker i undertrykkelse, utleverer oss til en alles kamp mot alle og driver naturen inn i ødeleggelse.

Vi som lever i dåpen og nattverdens virkelighet, tror på og har lært oss å kjenne den kjærligheten Gud har til oss i Jesus Kristus. Vi har tillit til det Jesus gjorde og gjør for oss og alle mennesker. Vårt oppdrag i verden er å elske hverandre slik Gud har elsket oss og bære denne kjærligheten ut til mennesker i våre lokalsamfunn og til alle folkeslag. Fortellingen om Jesu møte med den spedalske viser vårt oppdrag i møte med alle mennesker som venter på svar fra Herren Gud, slik salmisten gjorde. Guds kjærlighet myndiggjør oss til å ledsage og gi dem og hver av oss frimodighet til å kjempe med Gud mot alt som truer mennesker og natur. De som roper, skal få svar. Det er Guds kall til oss.

Gud er kjærlighet og kjemper for at kjærligheten som er sterkere enn døden, også gir mennesker på Kråkerøy og i Fredrikstad og i hele vår tid, livskraft og fremtid - en smak av at Guds rike er nær.